

Wrocław, 24.07.2018

Prof. dr hab. Leszek Berezowski
Instytut Filologii Angielskiej
Uniwersytetu Wrocławskiego

Recenzja dorobku naukowego i osiągnięć dr Igi Marii Lehman w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Sylwetka naukowa Wnioskodawczyni

Pani dr Iga Maria Lehman jest absolwentką Uniwersytetu Łódzkiego z roku 1994, a stopień doktora uzyskała w roku 2014 w Instytucie Filologii Angielskiej Społecznej Akademii Nauk na podstawie rozprawy *The Construction of Authorial Identity in Student Writing in Polish and English*, której promotorem była prof. dr hab. Barbara Kryk - Kastovsky. Kandydatka obecnie zatrudniona jest na stanowiskach adiunkta w Społecznej Akademii Nauk w Warszawie oraz wykładowcy w warszawskim oddziale Clark University.

Doktor Lehman legitymuje się znacznym doświadczeniem dydaktycznym zdobytym zarówno w wyżej wymienionych szkołach wyższych jak i szeregu innych placówek – Uniwersytecie Humanistycznospołecznym SWPS, Uczelni Vistula oraz, w mniejszym zakresie, w dwu amerykańskich uczelniach, University of North Texas i Southern Maine University. Doświadczenie to obejmuje prowadzenie szerokiej gamy kursów sięgających od literaturoznawstwa na początkowych etapach kariery po pisanie akademickie, komunikację międzykulturową czy socjolingwistyczne aspekty reklamy w latach późniejszych. Kandydatka wypromowała kilkanaście prac licencjackich oraz podobną liczbę prac magisterskich, co nie jest liczbą dużą, ale proporcjonalną do wykazanej w autoreferacie dużej zmienności zatrudnienia, która utrudnia prowadzenie seminariów dyplomowych. Habilitantka nabyła również doświadczenie w pełnieniu funkcji organizacyjnych, przez dwa lata sprawując urząd zastępcy dyrektora instytutu,

oraz legitymuje się udokumentowanym doświadczeniem w prowadzeniu działań popularyzujących naukę.

Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego przez Wnioskodawczynię.

Przedstawionym we wniosku osiągnięciem naukowym jest monografia *Authorial Presence in English Academic Texts. A Comparative Study of Student Writing across Cultures and Disciplines* opublikowana przez niemieckie wydawnictwo Peter Lang w roku 2018. Książka osadzona jest na skrzyżowaniu nurtów językoznawstwa antropologicznego i stosowanego, skupiając się na wybranych aspektach pisania akademickiego w języku angielskim jako obcym, co na gruncie polskim jest zagadnieniem stosunkowo słabo zbadanym, choć coraz bardziej aktualnym w związku z rosnącą z wolna liczbą studiujących w Polsce obcokrajowców. Dobór tematyki przedstawionych w monografii badań jest więc jak najbardziej adekwatny do stopnia naukowego, o jaki ubiega się Kandydatka.

Książka Habilitantki składa się z wprowadzenia, trzech rozdziałów o charakterze teoretyczno – sprawozdawczym oraz rozdziału empirycznego, posiada zatem strukturę typową dla opracowań o charakterze opisowym. Wprowadzenie jest zwięzłe i klarownie wskazuje obszar podjętych w książce badań, ich podłoże teoretycznej oraz cele, jakie postawiła sobie Autorka, jednocześnie już na wstępie ukazując bogate zakorzenie pracy w szeroko rozumianej literaturze przedmiotu.

Rozdział pierwszy, dotyczący powiązań pomiędzy językiem, kulturą i tożsamością, treściwie kreśli szerokie tło, na jakim w rozdziałach późniejszych toczyć się będą bardziej szczegółowe rozważania Autorki. Na niespełna czterdziestu stronach porusza ona przywołane powyżej rozległe zagadnienia językoznawczo – antropologiczne, odwołując się do dzieł klasyków tego pola badawczego, od Boasa, Bachtina, Halla i Lévi-Straussa po Hymusa, Geertza i Durantiego, oraz wprowadza kluczowe dla dalszej części książki pojęcia związane z tożsamością autora tekstu pisanego. Ze względu na wskazane powyżej rozmiary rozdziału, omówienie poszczególnych kwestii jest hasłowe, sygnalizujące poglądy poszczególnych autorów i odsyłające czytelnika do literatury przedmiotu, z którą Habilitantka nie polemizuje. Mając na uwadze sprawozdawczy charakter tego rozdziału, wprowadzający czytelnika w krąg poruszanych w książce zagadnień, jest to jednak w pełni zrozumiałe. Rozdział wyraźnie ukazuje natomiast, że Kandydatka nie tylko jest szeroko odczytana, ale, co

ważniejsze, dobrze panuje nad ogromem literatury przedmiotu, umiejętnie systematyzując poglądy poszczególnych badaczy, a na podkreślenie zasługuje przywoływanie dociekań i refleksji polskich autorek, np. Hoffman, Wierzbickiej czy Duszak.

Rozdział drugi skupia się na zwięzłym omówieniu wybranych cech charakterystycznych tekstów pisanych. Tak jak w rozdziale poprzednim Autorka koncentruje się na systematyzowaniu i treściwym referowaniu zagadnień opisanych w literaturze przedmiotu, ale należy podkreślić, że zmienia się charakter licznie przywoływanych prac. Analogicznie do bardziej szczegółowego celu omawianego rozdziału Habilitantka przytacza wyniki wielu prac empirycznych i okrasza wywód przykładami, które udanie ilustrują poszczególne zagadnienia. Ponownie należy zatem stwierdzić, że dr Lehman dobrze panuje nad omawianym materiałem, umiejętnie dostosowując zakres omawianych treści do celu badań. Podobny charakter i zalety ma rozdział trzeci, który zamyka sprawozdawczo – erudycyjną część książki, ogniskując się na kwestiach związanych z ogólnie rozumianą metodyką nauczania pisania akademickiego oraz jej uwarunkowaniami kulturowymi.

Centralną częścią książki, rozstrzygającą o jej wartości naukowej ze względu na wkład własny Autorki, jest rozdział czwarty, przedstawiający wyniki rozległego badania empirycznego. Od strony formalnej przygotowany jest on bardzo sprawnie. Otwiera go zwięzłe wskazanie luki badawczej, jaką ma wypełnić i przedstawienie tła metodologicznego, po których następuje szczegółowe omówienie zastosowanej procedury badawczej oraz drobiazgowo analiza zebranych danych. Badanie jest więc logicznie zaprojektowane, uczestnicy eksperymentu liczni i umiędzynarodowieni adekwatnie do jego celu, a trójstopniowy system zbierania danych z ich prac pisemnych, ankiet oraz wywiadów jest właściwie udokumentowany w załącznikach umieszczonych w końcowej części książki i gwarantuje zgromadzenie wystarczająco obfitego materiału do przeprowadzenia wiarygodnej analizy statystycznej.

Dobrze przemyślany wydaje mi się również sposób weryfikacji kluczowej hipotezy badania. Chcąc wykazać, że tożsamość osób piszących teksty akademickie w języku angielskim jako obcym jest zmienna i zależy od szeregu czynników, Autorka zastosowała model teoretyczny wyróżniający trzy elementy takiej tożsamości, wskazała ich wyróżniki językowe, a następnie zbadała ich korelację z wybranymi elementami

kontekstowymi, takim jak płeć, narodowość, etc. Taki tok postępowania również wydaje mi się adekwatny do celu, jaki postawiła sobie Habilitantka.

Z tak dobrze rozplanowaną i skutecznie zrealizowaną formalną stroną badania empirycznego niestety nie idzie w parze jego strona opisowa. Po dwudziestu pięciu stronach tabel szczegółowo dokumentujących przeprowadzoną przez Autorkę analizę statystyczną nie następuje bowiem równie szerokie omówienie wyników interpretujące wyliczone współczynniki w kategoriach językoznawczych i przekładające je na praktyczne rozwiązania metodyczne. Z niezrozumiałych względów Autorka rezygnuje z takiego wykorzystania uzyskanych wyników i przedstawia liczący ledwie sześć i pół strony rozdział zatytułowany *Conclusion*, który skupia się na zwięzłym podsumowaniu wyników, a nie na ich szczegółowej interpretacji i poświęca więcej miejsca perspektywom dalszych badań niż praktycznym zastosowaniom uzyskanych rezultatów. Nawet wykazaniu, że tożsamość autora tekstu akademickiego pisanego w języku angielskim jako obcym nie jest jednoznacznie zdeterminowana jego kulturą rodzimą, co Autorka uznaje za swe główne osiągnięcie badawcze, poświęca ona raptem jeden krótki akapit, który w dodatku w ogóle nie odnosi się przywoływanych we wcześniejszym rozdziale prac autorów, którzy utrzymują, że jest inaczej.

Równie kuriozalną cechą tego rozdziału jest przedstawianie w nim wniosków, które są niezgodne z wynikami analiz statystycznych. Tak się na przykład dzieje w przypadku korelacji głosu pisarskiego autora / voice i płci. Na stronie 186 Autorka stwierdza, że wykazała korelację tych dwóch czynników, a w rozdziale poprzednim, na stronach 158-159 udowodniła, że taka korelacja nie zachodzi. Rozdział końcowy jest więc zatem nie tylko niekompletny ale i niechlujnie zredagowany, psując wielokrotnie podkreślany powyżej pozytywny obraz całości publikacji.

Ponieważ wytoczone powyżej zarzuty dotyczą wyłącznie rozdziału obejmującego interpretację uzyskanych wyników, a nie ich wartości liczbowych oraz prowadzących do nich rozważań, całość osiągnięcia naukowego dr Igi Marii Lehman oceniam pozytywnie, choć przyjęcie przez nią wskazanej powyżej metody postępowania nie ułatwia życia czytelnikowi.

Ocena pozostałej działalności naukowej Wnioskodawczynie

Obraz pozostałej działalności naukowej Kandydatki jest mocno nietypowy i to z trzech powodów. Po pierwsze, obejmuje on tylko okres 2011-2018, a więc zaledwie

siedem lat, co w przypadku ubiegania się o stopień doktora habilitowanego jest tempem ekspresowym. W czasie tym dr Lehman opublikowała 22 prace naukowe, w tym książkową wersję rozprawy doktorskiej, siedem artykułów w czasopismach naukowych z listy ERIH oraz 15 rozdziałów w tomach zbiorowych i artykułów w innych czasopismach. Mając na uwadze krótkość okresu, w jakim publikacje te powstawały, ich liczbę należy uznać za bardzo wysoką. W tym samym czasie Habilitantka wygłosiła referaty na 23 konferencjach naukowych, w tym czterokrotnie za granicą (w Wielkiej Brytanii, Włoszech, Turcji i Maroku) oraz w ważnych polskich ośrodkach badań językoznawczych, np. na Uniwersytecie Warszawskim, Łódzkim czy Śląskim. Ten aspekt pozostałej działalności naukowej również należy więc uznać za owocny i dynamiczny.

Druga z zapowiedzianych powyżej nietypowych cech przedstawionej w autoreferacie pozostałej działalności naukowej Kandydatki jest nieco mniej chlubna. W załączniku nr 4 stwierdza ona bowiem, że pełniła rolę głównego wykonawcy w programie badawczym Horyzont 2020, Marie Skłodowska-Curie actions, call H2020-MSCA-IF-2016, choć załączona przez nią do dokumentacji kopia certyfikatu Komisji Europejskiej wyraźnie stwierdza, że projekt ten nie uzyskał finansowania Komisji, co oznacza, że Habilitantka uczestniczyła jedynie w przygotowaniu wniosku o grant Horyzont 2020, a nie w jego realizacji. Potencjalnie bardzo duże i rzadkie w Polsce osiągnięcie naukowe nie miało więc miejsca i albo nie powinno w ogóle być wykazane w rubryce przeznaczonej na podanie danych o uczestnictwie w programach europejskich i międzynarodowych, albo powinno zawierać pełną informację o losie wniosku grantowego.

Podobne zastrzeżenia natury etycznej budzi fakt, że spośród 7 artykułów opublikowanych przez Habilitantkę w czasopismach z listy ERIH aż 6 ukazało się w periodyku, w którym (zgodnie z danymi wykazanymi w załączniku nr 4) od roku 2012 pełni ona rolę asystentki redaktora naczelnego i redaktorki naukowej zeszytów. Publikowanie w czasopiśmie, które się współredaguje, nie jest zakazane przepisem prawa, ale nie jest też przykładem dobrej praktyki, szczególnie w sytuacji, gdy odsetek wydawanych w takim periodyku artykułów jest tak znaczny (27% całości publikacji wykazanych jako pozostała działalność naukowa Kandydatki i 85% artykułów wydanych w czasopismach z listy ERIH).

Na szczęście dla Habilitantki, nawet gdyby wskazanych powyżej prac nie uwzględniać ze względów etycznych, reszta jej publikacji stanowi na tyle obszerny zbiór artykułów i rozdziałów w tomach zbiorowych, aby pozytywnie ocenić przedstawioną w dokumentacji pozostałą działalność naukową, tym bardziej, że obejmuje ona również trzykrotne pełnienie funkcji przewodniczącej komitetu organizacyjnego międzynarodowej konferencji naukowej oraz zajmowanie od roku 2012 wspomnianych powyżej stanowisk redakcyjnych w wysoko punktowanym *Kwartalniku Neofilologicznym*.

Mając na uwadze rozmach i tempo prowadzonej przez Habilitantkę pozostałej działalności naukowej, pomimo wyrażonych powyżej zastrzeżeń, oceniam ją pozytywnie.

Wniosek

W konkluzji stwierdzam zatem, że dotychczasowe dokonania dr Igi Marii Lehman wnoszą oryginalny wkład w rozwój nauki oraz działalności akademickiej i spełniają kryteria wskazane w stosownych przepisach prawa, stanowiąc tym samym wystraszającą podstawę do nadania Wnioskodawczyni stopnia doktora habilitowanego.

prof. dr hab. Leszek Berezowski

Zgodność niniejszego odpisu
z oryginałem stwierdzam
dnia 28.05.2019
DZIEKANAT
KATEDRY LINGWISTYKI STOSOWANEJ
UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO
Specjalista
Małgorzata Cenajek